

FRANK

door J. Bressen

NUKERK · G · F · CALLENBACH ·

:: F R A N K ::

DOOR

J. BRESSEN

Schrijfster van „Het Ontzet” — „Drie Zusjes” — „De gezegende Brand”

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

I.

FRANKS OUDERS.

De heer Aardens, enkele jaren geleden op het kantoor van den heer Kerjans gekomen, klom langzamerhand tot onder-boekhouder op. Hij was een godvreezend jongmensch, geacht door allen, die hem kenden, en, voor zoover zijn bezigheden het hem veroorloofden, volijverig in allerlei christelijke werkzaamheden. Al menig jaar onderwees hij op een zondagsschool; vertelde dikwijls iets op de kinder-zendingsvereeniging; gebruikte twee avonden per week om enkele blinden te bezoeken en hun Gods woord te leeren lezen; en nog andere werkzaamheden voor vereenigingen namen zijn vrijen tijd in beslag; maar alles wat hij deed, dat deed hij trouw en goed.

Toen de heer Aardens het tot onder-boekhouder had gebracht, trad hij kort daarna in het huwelijk. Mevrouw Aardens was onderwijzeres geweest aan een christelijke school in de stad R, waar ook de heer Aardens woonde. Vroeg was zij wees geworden, en dewijl haar vader, een zeer knappe maar jong gestorven dokter, aan zijn

eenig kindje, dat een jaar te voren haar moeder moest missen, niet veel nagelaten had, nam een tante het meisje in huis en voedde haar verder op.

Deze tante woonde op een lief dorp, niet ver van een landstadje gelegen, en daar mocht het nichtje, groot geworden, de normaallessen volgen, wat zij met nauwgezetheid en ijver deed; en onder 's Heeren zegen zag zij haar vlijt beloond, toen zij examen deed voor onderwijzeres en dadelijk slaagde.

Zij haalde een volgend jaar een akte voor het Fransch en vond weldra een goede betrekking aan een christelijke meisjesschool; tot zij in den zomer van 18... in het huwelijk trad.

Twee jaar later verheugde 't jeugdige echtpaar zich in het bezit van een stevig, blozend jongetje, dat naar zijn vader Frank werd geheeten. Daar het kindje lief, gezond en voorspoedig was, scheen het zijn ouders toe, als gaf de Heer hun louter blijdschap en voorspoed op hun levenspad.

Kort voor de kleine Frank voor 't eerst in zijn wiegje werd gelegd, vond een neef van den heer Kerjans, (het eenige kind zijner zuster,) een plaats op diens kantoor. Deze heer, Albert Goovaarts genaamd, was pas 22 jaar oud, en toch had hij al heel wat van de wereld gezien.

Zijn vader had een hoogen post bekleed, doch was na den dood zijner vrouw met zijn eenig kind, den kleinen Albert, op kamers gaan wonen.

Nooit ontzegde hij bij het opgroeien iets aan zijn

kind; ging, als zijn bezigheden het toelieten, met hem uit en trachtte op allerlei manier het kind 't verlies zijner moeder te vergoeden.

Albert werd verwend; toen hij grooter werd, ging zijn vader des zomers niet meer elk jaar naar een andere plaats in Nederland; neen, de heer Goovaarts reisde elken zomer met zijn jongen naar schoone oorden van het buitenland; en verschaftte hem, in het vaderland weergekeerd, alle soorten van genoegens en uitspanningen. Waar de knaap ook om vroeg, als zijn vader het bekostigen kon, was hij vooruit zeker het te krijgen of er heen te gaan.

Had het verwennen van Albert zich tot deze genietingen beperkt, dan was de gedragslijn, die de heer Goovaarts volgde, al bedenkelijk genoeg; doch de zwakke vader, die er enkel aan dacht dat Albert ongelukkig was, doordat hij moederliefde moest derven, eischte ook nooit, dat zijn zoon flink zou leeren en later in staat zou blijken een goede betrekking te bekleeden of een net beroep uit te oefenen.

Eerst bezocht Albert verscheidene scholen; want had de knaap iets te klagen, dan meende zijn vader altijd, dat de onderwijzers te berispen waren en liet hij hem van school veranderen. Later kreeg Albert alleen lessen aan huis, en op 18jarigen leeftijd was de jongeling eigenlijk nergens bekwaam of geschikt voor en had zich zelve nog nooit met beslistheid afgevraagd, wat hij worden wilde.

Hij kreeg toen lessen om naar eene der universiteiten

te kunnen gaan en daar in de rechten te studeeren; doch na een kleine twee jaar meende hij, dat ingenieur te worden hem beter lijken zou. Nu moest hij weder andere leeraars hebben, want dan zou hij in Delft moeten studeeren; en . . . ziet, daar verloor hij plotse-ling zijn vader.

Weldra bleek het, dat het vermogen zijns vaders veel kleiner was geworden, dan iemand had kunnen vermoeden; aan studeeren was geen denken meer, en er bleef Albert Goovaarts niet anders over, dan met dankbaarheid het aanbod van zijn oom te aanvaarden, om op diens kantoor een lessenaar te bezetten.

Albert kon zich er maar niet aan gewennen met beperkte middelen rond te komen. Was hij flink geweest, dan had hij zich beheerscht bij het doen van kleine uitgaven, wel wetende dat vele kleintjes een groote maken. Dan had hij dadelijk, toen hij te R. kwam wonen, (een stad waar hij bijna niemand kende,) zich eenvoudiger moeten kleeden, en zou hij veel bespaard hebben, door zich te onthouden van uitgaan en pretjes en het geven van partijtjes aan jongelui.

Maar Albert Goovaarts was opgegroeid zonder ooit geleerd te hebben zich in iets te beheerschen; zonder eenige kennis hoegenaamd van *het ééne noodige*; en hij leefde geheel als de lieden waarvan de psalmdichter zegt: „Welker deel in dit leven is”; en die daarom zeggen: „Laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij.”

De nieuwe bediende, wien de heer Kerjans, zonder

dat hij de noodige bekwaamheden bezat, toch een goede plaats op zijn kantoor gaf, omdat hij zijn neef en wees was, bleek een geheel ander jongmensch te wezen dan de onder-boekhouder. Deze, met medelijden vervuld voor den jonkman, welke door zijns vaders dood zooveel moest missen, waaraan hij van jongsaf gewend was geweest, hielp hem voort, bij het voor hem zoo ongewone werk.

De jonge Goovaerts, in het begin dankbaar voor die hulp, rekende er weldra op, dat Aardens hem wel zou bijspringen; en liet dan soms zonder vragen maar wat voor den onder-boekhouder over, dat hij zelf had behooren te doen. Dit had nog wel een poos zoo kunnen

voortgaan, indien niet twee ziektegevallen buitengewone drukte op het kantoor hadden veroorzaakt.

In het begin van den herfst, toen Frank juist een jaar was geworden, werd de boekhouder ernstig ziek en moest Frankjes vader al diens werk overnemen, en dewijl de heer Goovaerts bemerkte, dat de jeugdige ijver

Franks Vader.

van den onder-boekhouder hem uitnemend te stude kwam, besloot hij den boekhouder, die sukkelend bleef, een jaargeld toe te leggen, het salaris van den heer Aardens te verhoogen en zijn neef onder-boekhouder te maken. De oom besloot te gereeder tot dit laatste, daar hij, (niets wetende van de vriendelijke

hulp door den neef genoten) Albert bekwamer achtte, dan hij werkelijk was; en Albert, blij over zijn grooter salaris, liet zijn oom in den waan, dat hij een even finke onder-boekhouder zou worden, als Aardens zich steeds betoond had.

Tot overmaat van ramp, werd de heer Kerjans zelf krank, en bleek hij typhus te hebben; groot was nu de verantwoordelijkheid van den heer Aardens, die èn de chef van het handelshuis moest vervangen èn in de leemten der werkzaamheden van den onder-boekhouder voorzien.

Hij spande zich buitengewoon in, wijdde al zijn vrijen tijd aan het kantoor, kwam 's morgens vroeger, bleef 's avonds later dan iemand anders, en slaagde er op deze wijze in door al die inspanning alles op het kantoor goed te doen loopen.

Mevrouw Aardens zat avond aan avond alleen; en maakte zich dan vaak ongerust over haar man, omdat hij er zoo vermoeid uitzag, als hij thuis kwam. Eens keek hij heel opgeruimd toen hij binnentrad, en deelde zijn vrouw de blijde tijding van de aanvankelijke herstelling van den heer Kerjans mede.

„Als het voorjaar wordt, gaan we buiten wonen, dan kun je weer van het buitenleven genieten, lieve”, zeide hij; „mijn grooter salaris stelt ons daartoe ruim in staat, en Frankje kan dan in een tuin loopen leeren, en ik ga elken dag met den trein hierheen; nu hoe vind je dat plan?”

„Heerlijk, beste man; zul je dan met November de huur opzeggen? Maar”

„Wat maar, vrouwtjelief?”

„Als Frank grooter wordt, zes jaar bijvoorbeeld en naar school moet en er is op dat dorp waar we gaan wonen geen school met den Bijbel, moeten we dan weer hier naar toe verhuizen? Zou het dan maar niet wijzer zijn hier te blijven? Verhuizen kost bedstroom, zegt het spreekwoord.”

„Wel, wel! wat een bezwaar! Als daar geen christelijke school is, dat hindert niets voor *onzen jongen*. Zijn lieve moeder was een goede onderwijzeres en wordt voor hem de beste, die er ooit leefde. Weet je wat, als ik zoo laat op 't kantoor moet blijven, is er een mooi werkje voor je.”

„Wat is 't voor een werkje, zeg eens gauw op.”

„Begrijp je het niet? Maak al vast een leerplan, over zes jaar verdeeld; noem jelui 't zoo niet op school? en als het lieve ventje dan beginnen moet, is zijn moeder met alles klaar; wie weet, als hij dadelijk zulk goed onderwijs krijgt, wordt hij nog een professor!”

Nu moest mevrouw hartelijk om haar man lachen.

„Wat loop je ver vooruit, lieve man! over zooveel jaren plannen maken; maar als we buiten kunnen wonen, vind ik het overheerlijk, en Frankjes onderwijzeres wil ik heel graag worden.”

Zoo eindigde dit gesprek; weinig vermoedden beiden, hoe deze plannen tot werkelijkheid zouden worden, doch op een geheel andere wijze dan iemand had kunnen denken.

II.

DE NIEUWE SCHOOLJONGEN.

Twaalf jaar later vinden wij Frank Aardens werkelijk op een dorpje terug; evenwel niet dicht bij het groote, drukke R. maar in het landelijk verblijf der oude tante, waar Franks moeder groot gebracht was.

Zien wij opmerkzaam rond, dan heeft het optrekje geen andere bewoners dan mevrouw Aardens en Frank. Hoe dat zoo kwam? Frank had geen vader meer; en de jongen had hem eigenlijk nooit gekend; want hij telde nog geen 2 jaar, toen de heer Aardens naar zijn laatste rustplaats werd gebracht.

Veel was er over het hoofd van mevrouw Aardens heengegaan; zij was, hoewel blozend van uiterlijk, toch reeds geheel vergrijsd, ja heur haar was bijna wit.

Als Frank afwezig was, zat zij menigmaal diep bedroefd ter neder, en scheen alles te vergeten wat haar omgaf; opende zij echter haar Bijbel en boog zij haar knieën, dan vloeiden wel haar tranen, maar de uitdrukking van algeheele moedeloosheid verdween dan toch. En Frank was veel afwezig; want 's maandags ging hij vroeg reeds op weg naar de naburige stad en pas des zaterdags tegen 2 $\frac{1}{2}$ uur keerde hij weder. Die zaterdagnamiddagen en de Zondagen waren de genotvolste dagen der week voor mevrouw; en ook Frank was

altijd verblijd en gelukkig als hij weer bij zijn „lief moedertje” was.

Tot zijn 10de jaar had Franks moeder hem onderwezen ; maar in overleg met zijn voogd besloot zij toen hem in de stad op school te doen in den halven kost, gelijk men dat noemt. Frank had behoefte aan omgang met jongens, en de weinige knapen van het dorpje waren niet geschikt om zijn vriendjes te worden. De christelijke kost- en dagschool in de stad, waar hij desnoods tot zijn 16de jaar kon blijven en alles leeren wat een toekomstig kantoorheer noodig heeft, scheen de aange-
wezen plaats om hem heen te zenden. De afstand van

anderhalf uur bleek echter te groot om dien dagelijks af te leggen, en als een goede moeder offerde mevrouw Aardens haar gezelligheid op voor Franks vorming en schoolgaan. Haar eenzaamheid werd te grooter, daar zij om in de meerdere uitgaven te voorzien, geen dienstmeisje meer hield en alle huiselijke werkzaamheden zelve verrichtte.

Vier jaar was Frank op school geweest, toen, na de groote vacantie, onder de nieuw aangekomen jongens er een was uit R., Franks geboorteplaats.

de heer Leegang.

Het ventje was nog jong genoeg om school te liggen,

maar zeker bestonden bij zijn vader daarvoor wijze redenen, en al spoedig bleek het den heer Leegang, den kostschoolhouder, dat hij met veel nauwlettendheid op dit knaapje acht moest geven.

Albert Goovaarts toch kon vlug leeren, doch wilde bij alles wat hij deed, geprezen worden en werd zijn ijdelheid niet gestreeld, dan was hij prikkelbaar en soms zelfs zeer onaangenaam. Het bleek zijn onderwijzers, dat men den jongen in de stad te veel had opgehemeld, en dat een onverstandige kinderjuffrouw hem had bedorven en in alles zijn zin gegeven; dit euvel, te laat door zijn vader bemerkt, wilde deze verhelpen door hem op een kostschool te doen; want daar die heer groote zaken deed, en een paar jaar na de geboorte van dit knaapje zijn vrouw verloren had, groeide daardoor de kleine Albert onder vreemde leiding op. Zijn vader besloot tot welzijn van het knaapje zijn opvoeding en onderwijs aan één persoon toe te vertrouwen. Ofschoon zijn eigen eenzaam leven aldus nog ongezelliger werd, bracht de liefde hem er toe zich deze opoffering te getroosten. En zoo waren een andere Albert Goovaarts en een andere Frank Aardens op éézelfde school, gelijk eenmaal hun vaders op éézelfde kantoor werkten; doch de schooljongens wisten dit eerst niet.

Albert.

Om de vier weken ging Albert naar huis van Zaterdag-

morgen tot Maandagmiddag. De heer Leegang oordeelde het noodig, dat zulk een jong kind gedurig weder bij zijn vader kwam; te meer, omdat het knaapje tot nu toe geheel door vreemden was opgevoed. De heer Goovaarts vond dezen maatregel van den kostschoolhouder zeer verstandig en verheugde zich, evenals zijn zoontje, bij voorbaat over het vierwekelijksch bezoek.

Tweeërlei viel bij elke reis van Albert waar te nemen: zijn vader merkte met genoegen op, hoe Albert allerlei kleine verkeerdheden afleerde, en tevens ontdekte, dat er vele knappe jongens in de wereld rondliepen, wat hij nooit geweten had, want om zijn zwakke gezondheid bezocht hij te R. geen school en kreeg altijd les aan huis. De andere waarneming over Albert werd op de kostschool gedaan; na elk bezoek thuis was Albert een paar dagen zeer lastig, nu eens klaagde hij over de spijzen, (zijn kinderjuffrouw had hem nu dit dan dat klaar gemaakt,) dan weer meende hij, dat de anderen van zijn klas voorgetrokken werden, en meestal moest de heer Leegang zelf het jongetje zijn onredelijkheid onder het oog brengen; doch als dit geschied was, dan liep alles weer goed tot de volgende thuisreis.

Frank hoorde in dien tijd bij de grootere jongens, trouwens 4 jaar is een heel verschil op dien leeftijd; toch was onze vriend heel vriendelijk en aardig voor den kleinen knaap, den jongsten kostjongen. Bij 't wandelen, op de speelplaats, 's avonds bij het leeren der lessen, altijd was Frank gereed om Albert te helpen of voor hem in de bres te springen. Deze vriendelijke

hulpvaardigheid was Frank aangeboren, maar hierbij kwam een gevoel van meerderheid van een groote, die een kleintje onder zijn bescherming neemt; en daarenboven dacht Frank menigmaal, hoezeer Albert te beklagen was, die den grooten schat miste, welken hij bezat: een lieve, zorgende moeder!

Frank was verstandig en ijverig, en niet alleen bij de onderwijzers maar ook bij de scholieren van dagen kostschool zeer bemind. Zoo de beide jongens in één klas hadden gezeten, zouden Alberts ijdelheid en groote meening over eigen knapheid hem verhinderd hebben, de vriendschap van Frank op prijs te stellen, maar nu genoot hij die volop tot de Paaschvacantie.

Een mooie lente en een late Paschen deed den somberen, natten winter vergeten; en alle jongens kwamen zeer in hun schik den 2den Mei op school terug.

Voor de kostjongens bereidde Alberts vader een verrassing. Den eersten Woensdagnamiddag riep de heer Leegang hen op de speelplaats en toonde hun hoe een timmerman en metselaar bezig waren een deel dier groote ruimte in te richten tot een tennisveld; hij liet hun de stevige, mooie, nieuwe netten, een dozijn beste raketten en een kist uitstekende ballen zien, alles een geschenk van den heer Goovaarts voor de kostschool, waar zijn zoontje zulke goede vriendjes gevonden had.

Een luid hoera! lang zal hij leven! weergalmden. De jongens, die het opwekkende tennisspel reeds kenden, verheugden zich dubbel over dit ongedacht genot; één hunner vroeg den heer Leegang verlof, uit naam zijner

medescholieren den heer Goovaarts met een enkel regeltje te mogen bedanken, welk verlof hij dadelijk bekwam.

De nieuwe uitspanning werd weldra een oorzaak van verdriet voor onzen Frank. De jongens speelden druk tennis. Sommigen, die het nooit gedáan hadden, waaronder ook Frank, spanden zich in om er even knap in te worden, als zij, die er meer slag van hadden.

Albert hoorde tot de nieuwelingen bij het tennissen, hij verwonderde zich soms, dat de groote jongens, die zooveel meer moesten leeren en daardoor over minder vrijen tijd beschikten dan hij, het tennissen toch even goed en zelfs gauwer leerden, dan hij. Alberts prikkelbaarheid speelde hem daarbij parten; en menigmaal liep hij knorrig weg, als zijn partij de minste punten kreeg; een echte spelbreker!

Nu gebeurde het op een Woensdag (nà een Zondag thuis doorgebracht) dat Alberts partij het verloor en die van Frank niet alleen het won, maar zelfs met sprekende cijfers.

Albert was door die nederlaag zoo boos, dat hij op Frank toeliep, hem het raket uit de hand rukte en toen deze hem vroeg: „Wat mankeer je?” beet hij hem toe: „Je bent net zoo'n leelijkerd als je vader, die in de gevangenis gestorven is!”

Frank stond eerst als aan den grond genageld en werd doodsbleek, kreeg daarna tranen in zijn oogen en met gebalde vuisten op Albert toesnellende, bulderde hij: „Leelijke leugenaar, ik zal jou leeren liegen!”

Albert bukte om Franks stevige vuisten te ontwijken en liep naar de achterdeur om in huis te gaan. Frank holde hem achterna, doch op het oogenblik, dat hij zijn

vuisten op den kleinen deugniet zou laten neerkomen, gilde de jongste Leegang: „Mama, mama! kom hier, gauw! Aardens wil Albert afranselen!”

Het woord „Mama” bracht Frank tot bezinning; hij had zijn moeder vast beloofd nooit door vechten en slagen eenigen twist te beslechten. Zou hij zijn belofte aan haar breken en nog wel door een kleintje te ranselen? Neen, dat niet, en hij stond opnieuw, roerloos, nu bij de achterdeur.

Albert, inmiddels in huis gelopen, kreeg hulp; een

der onderwijzers ging met hem meê; mevrouw Leegang, op het geroep van haar zoontje beneden gekomen, voegde zich er bij, en de onderwijzer ondervroeg geregeld naar de oorzaak van het tumult, nadat hij eerst al den grooten het zwijgen opgelegd had, omdat ze Frank aanspoorden om toch dien kleinen praatsmaker zijn portie te geven, flink er op los te slaan en te toonen, dat hij zich niet beleedigen liet.

De heer Leegang was (iets zeer ongewoons,) juist afwezig en zijn eerste onderwijzer vermoedde wel, dat Albert de ruziezoeker was; toch kon hij den kleinen schreeuwerd niet het zwijgen opleggen in dit netelige geval, toen Albert ter eigen verantwoording bij zijn aantijging nog de woorden voegde: „Frank mag het mogelijk niet weten, maar Zaterdag, toen ik tegen den kantoorlooper zei, dat hier een Frank Aardens op school was, een groote jongen van wel 15 jaar, zei de looper: „Diens vader is boekhouder bij uw oud-oom geweest, de oude heer heeft hem in de gevangenis laten zetten en daar is hij gestorven; zoo wat 13 jaar geleden.”

Frank schreide als een klein kind, zei dat zijn vader onmogelijk gevangenisstraf verdiend kon hebben, dat hij er dan toch wel iets van zou weten, en maakte den kantoorlooper op zijn beurt voor een vervloekten leugenaar uit.

De onderwijzer gebod nu den twee jongens te zwijgen; zei daarop: „Er zijn wel meer menschen, die denzelfden naam dragen als de een of andere schurk, die zelve toch eerlijke, rechtschapen lui zijn; dat de kantoorlooper

dus wel de waarheid kon gezegd hebben van een zekeren Aardens, doch het behoefde nog bewijs, dat die Franks vader was geweest. „Dan,” ging hij voort, „paste het jou, Albert, heelemaal niet om zoo, zonder eenigen grond of reden Frank te beleedigen, nog wel een grooten jongen, die jou altijd buitengewoon goed behandelde, je partij koos tegen iedereen, zijn speel- of leestijd 's avonds er aan gaf om jou, die niet wist wat „school-gaan” was, voort te helpen; en al die goedheid bewees Frank aan een kleinen, verwenden deugniet, met schrikkelijk veel verbeelding, voor wien het hoog tijd werd, dat hij op een school mores leerde; nu eisch ik dat jij Frank in ons aller bijzijn om vergiffenis vraagt en dadelijk je best doet om dat bespottelijke verhaal van zoo'n sukkel van een kantoorlooper te vergeten.”

Albert stond besluiteloos naast mevrouw Leegang, maar toen deze hem iets in het oor fluisterde, ging Albert naar Frank, stak hem een hand toe en zei: „Laten we maar weer goede vrienden wezen.”

Frank aarzelde; de jongens riepen: „Maar, mijnheer, Albert heeft straf verdiend, een grooten jongen zoo te beliegen en zoo'n gemeene, ondankbare schoft te wezen, 't is meer dan erg!”

Mevrouw, die dadelijk betreurd had, dat haar echtgenoot er niet bij was, nam nu het woord en zei: „Frank, uw moeder zou u zeker tot vergevensgezindheid vermanen, geef Albert dus de hand en laat het uit zijn, zooals het goeden jongens past.”

Albert kreeg nu een hand van Frank, die alleen zei:

„Denk er om, nooit weer die leugen, hoor je!” daarop ging Frank naar de studiekamer en trachtte zich in een rekening-courant te verdiepen. Het hielp hem niets, de cijfers leken op raketten en ballen, en alle woorden schenen als door een tooverstaf in het woord „gevangenis” te veranderen. Eindelijk hield hij het niet meer uit, schoof boek en schrijfboek op zij en met zijn hoofd in zijn handen snikte hij alsof zijn hart breken zou. Die arme jongen!

Tot Zaterdag 12 uur zag hij er allerongelukkigst uit, gaf telkens verkeerde antwoorden onder de lessen, stond als een steenen beeld op de speelplaats, zoover mogelijk van het tennis-veld verwijderd, of liep als in een droom op de wandeling naast een der onderwijzers voort.

De heer Leegang, des Vrijdags laat in den avond weer-gekeerd, hoorde met onvermengde verbazing het voor-gevallene door Mevrouw en den onderwijzer verhalen en wist niet wat te denken noch te zeggen, toen hij 's Zaterdagsmorgens het mistroostig gelaat van den anders zoo vroolijken Frank zag; hij nam zich voor nog dien namiddag naar mevrouw Aardens te gaan en haar het voorgevallene mede te deelen; doch hij bedacht zich, dewijl hij wist welk een verstandige moeder Frank bezat, en hij zei tegen zijn vrouw: „Laat den jongen eerst maar zijn Zondag thuis doorbrengen, dan zul je 't zien, hij keert als de oude, vroolijke Frank terug, even vriendelijk voor iedereen als hij altijd geweest is.”

III.

FRANK EN ZIJN MOEDER.

Des Zaterdags zorgde mevrouw Aardens altijd, dat zij niets te doen had; dan kon zij van Frank en Frank van haar genieten.

Als het niet regende, dat het goot, er geen storm woei, 't niet hagelde, sneeuwde of miste zóó, dat zij er niet door kon komen, ging Franks moeder hem altijd een half, dikwijls bijna een uur ver tegemoet. In het voorjaar zag zij hem altijd, zoodra hij haar in het oog kreeg, een ruikertje zwaaien, dat hij geplukt had van de bloemen, die hij al loopende in haag of struik, aan den slootkant of in het gras had gezien.

Vroolijk was immer de ontmoeting geweest; Frank vertelde van de jongens, van de lessen, van de stoeien vechtpartijen op school; des zomers van groote wandelingen op Woensdagmiddag en des winters van heerlijke avonden, als de groote kostleerlingen onder geleide van mijnheer of een der onderwijzers naar een lezing, voordracht, of muziekuivoering waren geweest. En het weekverslag op den weg begonnen was vaak bij „het vijf uurtje” nog niet geëindigd.

„Wat scheelt Frank, zou hij onwel wezen? Wat loopt hij langzaam! Waar denkt hij over? Heeft hij geen enkele bloem geplukt? Och, och, wat schort er aan?” Zoo vroeg mevrouw Aardens zich zelve tevergeefs

af, terwijl zij door onrust aangespoord sneller liep, om des te eer van Frank te vernemen, wat hem deerde.

„Dag moedertje, lieve moeder,” bracht Frank met moeite uit op de vraag van mevrouw: „beste jongen scheelt je wat, heb je hoofdpijn?”

De droeve toon zijner stem maakte zijn moeder nog ongeruster, en zij herhaalde haar vragen met meer nadruk en nog sneller na elkaar.

„Nee, moeder, neen ik ben heel wel, maar ik heb verdriet, ik kan het u hier niet vertellen; als we thuis zijn, zal ik alles zeggen, u kunt mij alleen helpen.”

Hij nam zijn valiesje van zijn schouder en droeg het nu in zijn hand, gaf zijn moeder een arm en zoo gingen die twee zwiigend verder en bereikten de lieve, stille woning.

Frank was gewoon 's Zaterdags, thuis gekomen, als de dagen lang werden, eerst het tuintje op te harken, dan zich op te knappen en daarna thee te drinken en een boterham te eten, het zoogenaamde „vijfuurtje,” dat hem evenwel om 4 uur, gelijk het meestal was, even goed smaakte. Ook nu ging hij naar het schuurtje, haalde schoffel en hark en gaf al de paadjes een beurt, doch nu zonder een vroolijk deuntje daarbij te fluiten.

Heel bedaard kwam hij binnen, en ging over zijn moeder zitten. De thee was geurig, de boterham met grasboter en een versch ei van de eigen kippen heerlijk lekker, en toch bleef Franks gezicht droevig. Mevrouw waschte ditmaal het theegoed niet af, maar nam Frank na het danken bij de hand, ging met hem

naar hun beste vertrek en deed hem naast haar op de canapé zitten; zij streek hem zacht over het hoofd en zei: „Kom, Frank, mijn jongen, vertel me nu alles.” —

Die aansporing behoefde niet herhaald te worden, want terwijl zijn moeders hand over zijn hoofd streek, richtte zijn oog zich op zijns vaders portret, daar recht tegenover hem, en met een uitdrukking van diepe smart riep hij: „Moedertje, Moedertje! 't is toch een leugen, nietwaar, dat vader in de gevangenis is gestorven?”

Het zou mij onmogelijk wezen u te beschrijven, wat er in Franks moeder omging, bij het hooren van die woorden. Ze werd niet bleek, maar aschgrauw, vouwde haar handen, hief haar oogen omhoog en zuchtte zeer diep, doch kon geen woord uitbrengen. Frank zag haar, toen ze bleef zwijgen, aan, en hoewel onthutst, daar hij zijn moeder nooit zóó gezien had, herhaalde hij toch zijn vraag en wel tot tweemaal toe, maar Mevrouw bleef zwijgen. „Moeder, Moederlief! zeg dan toch, dat die leelijke Albert Goovaarts loog, dat die Aardens mijn vader niet was, Moeder, Moeder, spreek!”

Nauwelijks hoorbaar bracht mevrouw Aardens uit: „Frank, lieve Frank, uw vader is in de gevangenis gestorven, maar hij was volkomen onschuldig.”

Frank staarde eerst als wezenloos voor zich uit, toen gaf hij een schreeuw, en herhaalde verscheidene keeren: „O, die deugniet van een Albert heeft dan toch niet gelogen; o, het is vreeselijk, mijn vader is in de gevangenis gestorven!”

Eindelijk fluisterde zijn moeder: „Frank, jongenlief,

bedaar, houd op, ik zal je alles vertellen; maar o, mijn jongen, mijn eenig kind, laat mij die woorden toch niet meer hooren; zij doen mij zoo ontzettend pijn."

Frank kwam één weinig tot bedaren, zijn opgekropte smart vond deelneming; doch toen hij zijn betraand gelaat ophief en zijn lieve moeder aanzag, schaamde hij zich bijna over zijn heftigheid.

„Moedertje, Moedertje het is zoo vreeselijk, 'k heb van Woensdag af er al over moeten denken en ik kon het niet gelooven; de jongens, ik ben er zeker van, gelooven het ook niet en mijnheer en de meesters ook niet; is het dan toch waar, is het dan toch waar?"

Op verzoek zijner moeder vertelde Frank haar nu, wat wij reeds weten; hij werd onderwijl een beetje bedaarder; en toen hij geëindigd had met te zeggen, dat dag en nacht en zelfs onder weg naar huis heden namiddag aldoor diezelfde woorden van Albert in zijn ooren dreunden, zeide zijn moeder: „Arme jongen, lieve Frank, ik moet je vertellen, wat ik je altijd had willen, verborgen houden, doch ik zal het doen, opdat je kunt weten, dat jij je niet over je vader behoeft te schamen, integendeel, opdat je den Heere God zult danken, die je zulk een vader gaf."

Mevrouw Aardens was zelve kalmer geworden en nadat ze een glas water had gedronken, nam ze Franks hand in beide de hare en vertelde, aanvankelijk met veel inspanning, het volgende:

„Gij waart pas 2 jaar oud, toen uw vader op zijn kantoor (waar hij reeds jaren geweest was), een zeer

moeilijken tijd doormaakte, eerst door ziekte van den boekhouder en daarna door een ziekte van den ouden heer Kerjans, den eigenaar van het handelshuis."

„Moeder, was die oude heer Alberts oud-oom?"

„Het kan wel wezen, of liever ik ben er bijna zeker van, maar jongenlief ge hoeft u voor hem niet te schamen; laat me verder vertellen. Had ik kunnen vermoeden dat er over dien vreeselijksten tijd van mijn leven tegen jou zou gesproken worden, zeker had ik om kracht gebeden om je vooraf te verhalen wat je nu achterna vernemen zult; helaas! hoe kunnen de menschen zoo wreed zijn!

Uw vader spande zich en gedurende de ziekte en bij het langzame herstel van zijn patroon buitengewoon in, opdat alles goed zou loopen. Vaak vroeg hij mij hem toch veel in het gebed te gedenken; want hij had het zeer druk en verrichtte werkzaamheden, die hem geheel vreemd waren, en dan zei hij: „Ook voor de zorgen van ons beroep mogen we onzen hemelschen Vader om kracht en wijsheid vragen, nietwaar?"

„Eindelijk kwam de bejaarde patroon weder op het kantoor gedurende enkele uren van den dag, en, al verminderde voor uw vader het werk niet, de verantwoordelijkheid wel, en met een gevoel van verlichting vertelde uw vader mij op een avond, dat hij nu niet langer de sleutels behoefde te bewaren. Doch de uitdrukking van gedruktheid en van groote vermoeidheid bleef op uws vaders gelaat en maakte mij bezorgd over zijn gezondheid.

Het blijde Kerstfeest ging voorbij en de dagen tot nieuwjaarsdag zijn op kantoren altijd verbazend druk; want dan wordt de balans opgemaakt, zooals men dat noemt, weet ge?"

„Mijnheer heeft ons verteld, hoe het opmaken van de balans vóór nieuwjaarsdag een ouderwetsche, doch zeer goede gewoonte is, Moeder! en hij leide ons uit waarin het bestaat, houd u daarbij maar niet op, Moederlief!"

„Gij zult dan gemakkelijk kunnen begrijpen, hoe hevig uw vader ontstelde, toen er een groot tekort in de kas werd ontdekt; en hoe men alles ook narekende en onderzocht, op 8 Januari had men nog niet kunnen ontdekken, waar de fout school, of hoe dit tekort ontstaan was. Daar èn de sleutels van het kantoor èn die van de brandkasten van den eersten dag der ziekte van den patroon bij uw vader berustten, werd hij van vervalsching in de boeken of diefstal uit de kas verdacht, en"

Mevrouw kon eenigen tijd niet voortgaan, Frank schreide bitter; ten laatste verzamelde mevrouw al haar moed en ging half fluisterend voort:

„De patroon verkreeg rechtsingang tegen mijn trouwen, eerlijken, ijverigen man en hij zou in voorloopig arrest gebracht worden."

Weder was er een geruime tijd van zwijgen in het vertrek, tot Franks moeder zeide: „Uw vader omhelsde u zeer lang, lieve jongen, en knielde nog eenmaal met mij neder, smeekte den Heer zijn onschuld aan den dag

te brengen en beval u en mij in Zijn almachtige hoede aan, daarna bracht een rijtuig hem uit onze lieve woning weg Alleen om begraven te worden is hij er nog eenmaal in gedragen.

Na een eerste voorloopig verhoor, verloor uw vader zijn bewustzijn in een hevige koorts. De maandenlange inspanning had hem geknakt in zijn krachten en na enkele dagen blies hij den laatsten adem uit.

Het rechtsgeding kon niet voortgezet worden, de beschuldigde was gestorven, getuigen waren er niet, het onderzoek van de boeken had tot niets geleid; de oude heer was nu bedroefd, dat hij uws vaders be-
tuiging van diens onschuld niet had willen gelooven, al was uw vader niet in staat geweest het geheimzinnige op te helderen: en het speet hem thans, het gerecht er in gemoeid te hebben. Doch zijn spijt kwam te laat, want de overspanning had uw lieven vader toch krank gemaakt, maar hij zou zonder die droeve geschiedenis in zijn eigen woning, door mij verpleegd, heengegaan zijn."

Frank en zijn moeder schreiden lang en toen mevrouw eindelijk weder sprak, zeide zij: „Uw lieve tante, wier huis mijn thuis werd, na den dood mijner ouders, kwam mij troosten, zoodra zij het eerste der booze geruchten hoorde; en na de begrafenis nam ze ons beiden mede naar hier. Gij herinnert u die goede oude tante nog wel, nietwaar, mijn jongen? Zij stierf 8 jaar geleden en liet mij alles na wat zij bezat. En ik hoopte, dat gij nimmer, nimmer zoudt weten, welk een ramp uw

vader en mij trof; en toch, wie weet, de Heere God verhoort wellicht nog terwijl ik leef, uws vaders gebed en brengt zijn onschuld aan den dag.”

De Zaterdagavond verliep buitengewoon stil voor de twee bewoners van het optrekje. Mevrouw Aardens las dien avond, vóór zij en Frank naar bed gingen, Psalm 146 berijmd en onberijmd en zei: „Lieve Frank, we moesten van avond het 7e hoofdstuk van de Handelingen lezen, doch ik gevoelde behoefte aan dezen Psalm, die mij menigmaal grooten troost bood. Ik zal er over nadenken op welke wijze uw terugkomst op school te vergemakkelijken, ook daartoe kan ik om wijsheid bidden.”

De nacht bracht raad, gelijk het spreekwoord zegt. Mevrouw Aardens nam zich voor, Maandagmorgen den heer Leegang een brief te schrijven, waarin zij hem den korten inhoud der somberste bladzijde uit haar leven mededeelen zou en hem tevens verzoeken haar zoon, door de onbescheidenheid van een bediende en de prikkelbaarheid van Albert zoo gekrenkt, te helpen dit verdriet te dragen, aan de wijsheid van den heer L. de te nemen maatregelen overlatende.

Het was mevrouw en Frank niet weinig tot bemoeiding, dat juist in de morgengodsdienstoefening enkele verzen uit Ps. 146 en daarbij ook het 7e gezongen werden; het scheen hun toe als wilde de Heer bijzonder hen door die woorden troosten en opbeuren.

Frank toonde zich nog vriendelijker en hartelijker voor zijn moeder dan anders, als om haar te bewijzen

hoe het hem ter harte ging, dat hij nu pas begreep hoe groot haar verdriet al die jaren moest geweest zijn.

De Maandagmorgen vond mevrouw Aardens veel vroeger op dan gewoonlijk; en hoe zwaar het haar ook viel, zij schreef den brief aan den hoofdonderwijzer en gaf hem Frank mede, dien zij nog afzonderlijk vermaande, toch niet haatdragend tegen Albert te wezen en te beproeven in Gods kracht hem te vergeven. — „Ik zal nog meer dan anders je gedenken, mijn jongen, maar buig ook je knieën, want in jezelf is geen kracht om in dezen strijd je drift te overwinnen, en mijn beproeving, nu ook de uwe, te dragen.”

De heer Leegang riep Maandagavond den kleinen Goovaarts in zijn kamer, bracht hem, schoon in anderen vorm dan de onderwijzer Woensdag reeds deed, het onkiesche en laakbare van zijn uitval onder het oog; wees hem er op, hoe zijn zondige hartstochten van drift, eigenliefde en zucht om geprezen te worden, hem tot dit kwaad verleid hadden; verhaalde hem hoe zijn vader hem, juist om hem zoo mogelijk te verbeteren, daartoe op deze kostschool plaatste, en verborg zijn meening niet, dat de heer Goovaarts zeker met droefheid deze geschiedenis zou vernemen. „Ik”, ging de hoofdonderwijzer voort, „zal er niet over schrijven; sprak ik uw vader, dan zou ik hem alles in bijzonderheden mededeelen, doch als gij er waarlijk spijt van hebt een uwer beste schoolkameraads zoo gegriefd te hebben, zult ge zelf uw vader verhalen wat hier voorviel.” Na met Albert gebeden te hebben om kracht van boven tot bestrijding

zijner gebreken en om vergiffenis wegens zijn krenkende woorden, zond de heer Leegang hem ter ruste.

Verder werd tot niemand over dit voorval gesproken. Frank bemerkte langzamerhand, dat al de jongens de opvatting van den eersten onderwijzer voor de ware hielden; was hij stil, of bleek het hem moeite te kosten de oude tegenover Albert te zijn, vooral toen deze allengs weer deed, als had hij niets misdaan, dan hielp hem een vroolijke uitval van den een, of een „Frank, hola kerel, ik zal den kleine vanavond wel voorthelpen!” van een ander, hem wonderwel om op zijn gemak te komen. Toch merkten niet alleen de heer en mevrouw Leegang en de onderwijzers, maar ook al de groote jongens, dat Frank iets weemoedigs gekregen had; de vroolijke jongen, die altijd bij alles zich de eerste, haantje de voorste had bewezen, was Frank niet meer.

De kostschoolhouder vroeg eens een onderhoud aan mevrouw Aardens, en stelde haar daarbij voor om den heer Goovaarts schriftelijk of mondeling over de verwickelingen te spreken, doch hij zag van dit zijn voor-nemen af op haar verzoek; zijn hoogachting voor de liefhebbende moeder van Frank was na dit bezoek grootelijks toegenomen. Door allerlei toevallige omstandigheden bleef de tijd van beproeving, die voor mevrouw Aardens al zoovele jaren en voor Frank nu verscheidene dagen telde, nog enkele weken voortduren.

IV.

DE OPENBARE LES.

Albert zou tusschen de Paaschvacantie en den Zaterdag voor Pinksteren niet zijn gewoon vierweksch tochtje naar huis doen; hij zou tot Pinkster-Zaterdag blijven; en dan van dit feest tot de groote vacantie, die 12 Juli begon; zijn vader zelf had dit alzoo vastgesteld, om hem dan na de groote vacantie om de 5 of 6 weken naar R. te laten komen.

Albert wist dit, en nam zich voor, na zijn onderhoud met den heer Leegang, om bij zijn Pinkster-thuiskomst alles aan Papa te verhalen en hem ook te betuigen hoe zeer het hem leed deed Frank zoo beleedigd te hebben, doch door buitengewone voorvallen en een crisis in den handel, moest de heer Goovaarts onverwacht op reis, en kon zelfs het afgelegen stadje niet bezoeken om van zijn zoontje afscheid te nemen. Hij schreef hem een langen brief en beloofde daarin dat hij in Amerika aangekomen, Albert een telegram van goede overkomst zou zenden; terwijl de jongen er maar eens trotsch op moest wezen dat hij, pas 11 jaar oud, al telegrammen en brieven uit Amerika kreeg; „want” schreef papa, „daar een brief zoo lang onderweg is, zal ik je elken Maandag het woord „wel!” telegraferen, dan kun je gerust over mij wezen, en op het

telegram staat de plaats van aanbieding, dan weet je waar ik ben."

Albert had nu geen gelegenheid om een mondelinge bekentenis te doen, en voor een schriftelijke had hij geen moed gehad en bezat dien nu minder dan ooit.

De heer Goovaarts verheugde zich in het vooruitzicht van een terugkeer na uiterlijk 9 weken; en wist intusschen zijn kind veilig bezorgd bij den heer Leegang en diens gade.

De jongens van de kostschool waren hupsch en vriendelijk als altijd voor den kleine, (daar hij werkelijk zeer min en tenger was voor zijn jaren behield hij zijn bijnaam van „kleine"); en Frank trachtte geheel en al zijn gevoel van wrevel, dat somtijds opkwam, te overwinnen, nu „de kleine" zoo teleurgesteld werd; en teleurstellingen had Alberts vader altijd gepoogd hem te sparen.

Nog één jaar zou Frank op de school vertoeven, dien cursus zou hij de oudste wezen, of zooals de jongens het noemden: „jongenshoofd van het internaat." Zoo'n jongen kreeg van den heer Leegang menig afzonderlijk lesuur, met het oog op zijn gekozen loopbaan; maar zoo'n jongen was ook gewoonlijk de vraagbaak der kleinen en nieuwelingen, zoodat hij daardoor eenige verantwoordelijkheid had voor den goeden naam der school. Bij de openbare les, die elken cursus besloot, en na afloop van welke les de eindcijfers, door elken leerling in den loop van het jaar behaald, voorgelezen werden, was de kostschoolhouder

ook gewoon, de vertrekkende jongens toe te spreken, overhandigde ieder hunner een voor hem gepast geoordeeld boek, niet bij wijze van een prijs, maar als een gedachtenis aan zijn schoolleven in het algemeen en aan den hoofdonderwijzer in 't bijzonder, en dan noemde hij ook den naam van den jongen, die nu jongens-hoofd werd.

Dit alles ging met een zekere plechtige deftigheid gepaard. De ouders der kost- en dagscholieren, die hiertoe uitgenoodigd werden, woonden veelal dit besluit van den cursus bij; soms zag men er leden van het schooltoezicht ook in het opzettelijk daarvoor gereed gemaakte groote gymnastieklokaal, en later gebruikten allen enkele ververschingen in het huis van den heer Leegang, waarna al spoedig de rijtuigen kwamen, die ouders en knapen naar het 2 uur ver gelegen spoorstation voerden.

De heer Goovaarts keerde 10 Juli te R. terug; hij kon zijn lang gekoesterden wensch om de openbare les bij te wonen nog juist voldoen en bereikte in den laten avond van den 11en het eenige hotel, waarop het stadje roemde. Eén kamer kon hij nog krijgen, daar de heer Leegang gewoonlijk kamers bestelde voor mogelijke logeergasten, die te ver woonden om des morgens zijn woonplaats te kunnen bereiken.

Albert kon nauwelijks op zijn plaats blijven, toen hij onder de binnentredende toehoorders zijn vader zag; op een wenk van den heer Leegang mocht hij hem even omhelzen. Vader en zoon waren beiden ge-

lukkig elkaar na zóó lange afwezigheid weer te zien.

Weldra begon de openbare les; de eerste maal dat Frank antwoordde, keek de heer Goovaarts nadenkend op, als hoorde hij een stem, die hem bekend voorkwam; daarna kon hij niet nalaten, steeds naar die 5 jongens te zien, in welker midden Frank zat. Had hij dien knaap meer gezien, aan wien deed hij hem denken? Zoo vroeg Alberts vader zich tevergeefs af; maar toen de schoolopziener aan het einde van de toespraak van den heer Leegang zeide: „Het verheugt mij grootelijks, dat Aardens, die al deze jaren een uitstekend leerling en een beste kameraad was, jongenshoofd van het internaat heet,” toen overmeesterde de aandoening den heer Goovaarts; hij stond op en verliet het lokaal....

Toen alles afgeloopen en allen behalve Albert, vertrokken waren, kwam de logementhouder aan de kostschool om den heer Leegang te vragen, zoo spoedig het hem gelegen kwam in het hotel te komen, daar de heer Goovaarts, die zeer onwel scheen, hem verlangde te spreken.

Nauwelijks trad de kostschoolhouder het vertrek binnen, waar de heer Goovaarts met groote stappen heen en weer liep, of deze kwam naar hem toe, greep des onderwijzers hand en zei: „Mijnheer, ga zitten; ik ben radeloos; ja, staar mij zoo verbaasd niet aan, u kunt mij inlichten, mogelijk raad geven; ik heb al sinds jaren een zwaren last op mijn geweten; ik ben er door vergrijsd, ik ga er onder gebogen, maar help

mij, help mij, als gij kunt, dan krijg ik, indien geen verlossing, toch verlichting."

De heer Leegang, die eerst zwijgend voor den spreker had gestaan, ging, toen deze even zweeg, zitten en verzocht Alberts vader evenzoo te doen en daarop zeide hij: „Is u plotseling onwel geworden, mijnheer, en verliet u daarom heden morgen zoo eensklaps onze bijeenkomst?"

„Zeg mij, mijnheer Leegang, is die jongen, dien men Frank Aardens noemt, geboortig uit R? Hoe komt hij hier op uw school? Wat weet gij van hem? Van zijn moeder? Als die nog leeft ten minste."

Onder het gejaagde vragen van den heer Goovaarts was het den onderwijzer te moede als werd hem ingefluisterd: „De naam van Franks vader wordt in eere hersteld." — Hij zou niet hebben kunnen zeggen, hoe die gedachte in hem oprees, maar met een innerlijke bede om wijsheid, hoe te antwoorden, hoe te handelen, sprak de heer Leegang schijnbaar onaangedaan: „Frank Aardens, mijnheer, is gelijk u vermoedt uit R. geboortig; sedert bijna 5 jaar bezoekt hij van Maandag tot Zaterdag mijn school; des zaterdagsnamiddags keert hij terug naar T. een dorpje op 1½ uur van hier gelegen en brengt den Zaterdagavond en den Zondag met zijne moeder door. Hij verloor als driejarig kind ongeveer zijn vader; met zijn moeder woonde hij sedert te T. eerst met een oud-tante, en na haar dood bleef mevrouw Aardens hetzelfde optrekje bewonen en leerde zelve haar zoontje tot hij bij mij op school kwam. Hij had

uitstekend onderwijs gehad, is een vriendelijke, voorkomende, verstandige, ijverige knaap, dien ik bij leven en welzijn het volgende jaar met leede oogen zie vertrekken; doch dan wordt het hoog tijd voor hem om een betrekking te zoeken, daar zijn moeder alleen door groote opoffering in staat was, hem mijn inrichting te laten bezoeken."

Onder het aanhooren van deze woorden was de heer Goovaarts kalmer geworden en met minder gejaagdheid vroeg hij nu den heer Leegang: „Zou ik mevrouw Aardens morgen kunnen bezoeken, *kan u voor mij* bij haar belet laten vragen, en kan Albert althans tot morgen of overmorgen bij u blijven?"

Op al deze vragen ontving hij een toestemmend antwoord, maar op zijn vraag aan den heer Goovaarts om in de kostschool te komen eten, kreeg de heer Leegang een zeer besliste weigering; de heer Goovaarts verklaarde voor het overige van den dag alleen te willen zijn; zond een hartelijken groet aan Albert en vroeg nog voor donker te mogen vernemen op welk uur mevrouw Aardens hem den volgenden dag kon ontvangen.

„Wel man, heb je den heer Goovaarts meteen die geschiedenis van Alberts onheuschheid verteld?" aldus ontving mevrouw Leegang haar echtgenoot; en verbaasde zich niet weinig bij het hooren van wat de beide heeren gesproken hadden.

De heer Leegang schreef een brief aan mevrouw Aardens en stak dien in zijn zak om dien achter te

laten, ingeval hij mevrouw niet thuis vond en begaf zelf zich op weg naar T.

Doch de weduwe was thuis; had zij geen moed gehad ditmaal de openbare les bij te wonen, heimelijk vreezende dat Alberts vader daar mocht komen, toen Frank thuis kwam, vond hij een gretig oor om alles te vernemen, wat op dien morgen gevraagd, geantwoord en gezegd was. Verrast zag zij Frank aan toen deze zei: „O, moedertje, die kleine Albert heeft zoo'n ouden vader, zijn haar is wit, zijn voorhoofd zoo vol rimpels, en hij loopt gebogen, hij lijkt wel zeventig!”

„Ben je er zeker van, dat die oude heer Alberts vader is, mijn jongen?”

„Ja, moederlief, hij riep Papa, o Papa!” Daar mevrouw hierop niets zeide, zette Frank dit verhaal niet voort, maar begon druk te praten over alles wat hij in de groote vacantie van plan was te doen. „Allereerst moet ik het kippenhok opknappen, er zijn planken, die ik fijn kan knijpen; die moeten vernieuwd; dan moet het heelemaal geschilderd; vervolgens moet ik op zolder al uw droogstokken nieuw schilderen, en dan zal ik op de raampjes der chassinetten nieuw gaas timmeren en dan . . .”

„Kan je portemonnaie dat alles betalen, Frank?”

„Ja, moederlief, ik heb alles bewaard wat mijn voogd mij op Kerstdag en op mijn verjaardag ten geschenke gaf, dus zal ik geld genoeg hebben voor nieuwe, lange planken; ik koop ze weer ruw en schaaf ze zelf heel glad; dan heb ik nog over voor groene en blauwe verf

en voor gaas. U zal het zien, Moeder. Maar kijk eens, daar komt in de verte de heer Leegang aangewandeld!"

Frank snelde zijn leermeester tegemoet; hij bracht mijnheer in huis, hielp hem zich van het stof te ontdoen en bood hem aan, zich in zijn eigen lief slaapkamertje wat op te frisschen; een verkwikking, die de hartelijke man, na zulk een drukken morgen gevolgd door zulk een tocht in Juli, wel noodig had.

Mevrouw Aardens zette daarna in het prieël, de groote bekoring van haar tuintje, limonade klaar; hoe Frank vlug in- en uitliep om zijn moeder te helpen, begrijpt ge vanzelf.

Nadat de heer Leegang een poosje gezeten en van den verfrisschenden drank gebruikt had, zeide hij: „Mijn jongen, ik heb een goed rapport aan je mee kunnen geven, maar ik kom opzettelijk hierheen om je mama alleen te spreken, dus” „Best mijnheer!" zei Frank en was spoedig uit het gezicht.

Mevrouw hoorde verwonderd op van het doel der wandeling van den hoofdonderwijzer, doch zij was niet alleen verwonderd, maar ook zichtbaar ontroerd en kon eerst geen antwoord vinden op die schijnbaar zoo eenvoudige vraag: „Wanneer kan u den heer Goovaarts morgen ontvangen?"

Ten laatste zeide zij: „Van het oogenblik af, dat Frank mij vertelde: Er is een kleine kostjongen gekomen, moeder, hij is ook in R. geboren, hij heet Albert Goovaarts," heb ik alles weder in gedachten doorleefd wat mij overkomen is, en waarvan ik u iets

geschreven heb. Geloof mij als ik u zeg, hie tevens mijn oud vermoeden weder levendig werd, dat zijdelings of rechtstreeks die heer Goovaarts de aanleiding moet geweest zijn tot de verdenking, waaronder mijn man viel; ik heb er altijd een gevoel van gehad en hoe ik er tegen streed, ik heb dat vermoeden nooit kunnen overwinnen; en nu vraagt u mij zoo plotseling dien man hier te ontvangen, zonder dat hij zegt waarom, en zijn zoontje heeft mijn armen jongen zoo gegriefd, zoo gekrenkt, mijnheer, ik weet niet of ik morgen zulk een bezoeker zal kunnen afwachten."

„Mevrouw, ik heb den heer Goovaarts, ziende dat hij aan zielesmart ten prooi was, niets kunnen zeggen over Alberts gedrag tegenover Frank en over diens beleedigende woorden; als Alberts vader de openbare les niet bijgewoond had en niet zelf zijn jongetje kwam afhalen, dan stond mijn besluit vast, ging ik naar R. om hem van dien ongelukkigen Woensdagnamiddag te verhalen en ophelderingen te eischen; ik was dit mijn leerling, ik was dit uw goeden naam verplicht; indien het u eenigszins mogelijk is ontvang hem dan; wie weet waartoe Gods voorzienigheid dit alles doet samenloopen."

Mevrouw stond op, riep Frank, die in het schuurtje zijn schaaf reeds stond te slijpen, en zei hem den heer Leegang gezelschap te houden en als Z.Ed. lust had, hem de klimrozen tegen den kerkmuur te laten zien, daarop ging zij in huis. Toen zij ongeveer een half uur daarna weer in het prieël kwam, zag de heer Leegang

duidelijke sporen van tranen, en hoorde haar stem trillen toen zij hem antwoordde, maar vernam toch de boodschap: „Morgen om 10 uur 's morgens of om dezen tijd, wilt u dat maar zeggen als-'t-u-blijft — ik kan het niet schrijven.” — Kort daarna ging zij met vaste stem voort: „Frank komt dan morgen bij u om Mevrouw wat te helpen bij het opruimen van de school, ik weet best welk een goede hulp hij is bij al zulke werkjes.”

„Dat is een heerlijke verrassing voor mijn vrouw en ik ben u dankbaar, dat u Frank reeds den eersten heelen dag, dien hij thuis is, wilt missen, mevrouw. Zeker mag hij mij nu wel een eindje vergezellen?”

Volgaarne mijnheer, doch daar ik heden hem niet tegemoet ben gegaan, wil ik, nu de zon weldra ondergaat, ook een wandelingetje doen en zal dus met uw welnemen medegaan.”

V.

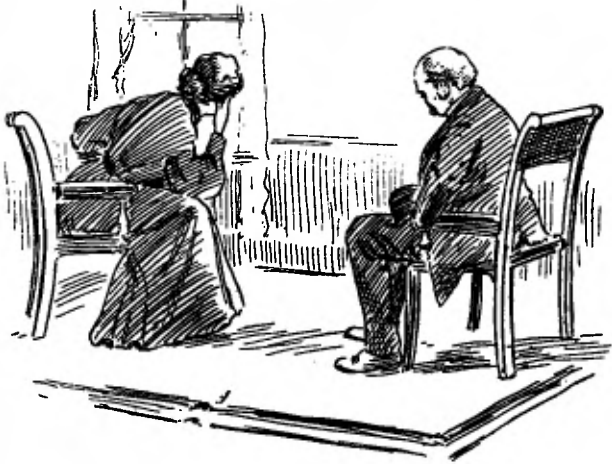
DE BEKENTENIS.

Frank vertrok den volgenden ochtend om 8 uur naar de stad tot hulp van mevrouw Leegang en de klok van tien was nog niet koud, toen een rijtuig voor het optrekje stil hield en een oud heer tamelijk vlug daaruit stapte en den koetsier gelastte naar de herberg te rijden om op hem te wachten.

Mevrouw Aardens stond in de geopende deur en

verzocht den heer Goovaarts, want deze was het, binnen te treden. Zij ging hem voor naar haar salonnetje; doch zij verschrikte hevig toen de heer Goovaarts dadelijk bij het binnentreden uitriep: „O, Aardens, Aardens! leefde je nog maar, dan kon je me vergiffenis schenken!” Hij zonk op de canapé tegenover het portret neêr en snikte als een kind.

Mevrouw zette zich zwijgend bij het raam, wat zij zich voorgesteld had van deze ontmoeting weet ik niet,

maar een uitbarsting als deze zeker niet; te gelijker tijd vernam zij de volle waarheid van haar vermoeden, die bewustheid maakte haar het spreken onmogelijk.

Eindelijk bedaarde de uitbarsting van wanhoop, waaraan de bezoeker lucht gaf; een weinig kalmer geworden zeide hij: „Mevrouw, het zal u onmogelijk

wezen mij ooit of immer te vergeven, wat ik u aandeed; niet om u te kwellen vroeg ik u om een onderhoud; maar in de hoop, dat als u mijn bekentenis hadt aan-gehoord, mijn wroeging mogelijk zou bedaren; en als ik uw vergiffenis kon verwerven en ik zooveel mogelijk mijn kwaad kon goedmaken, misschien was er dan nog vrede voor mij. — Ik bid u, hoor mij aan, het zal u pijn doen; u is vergrijsd door verdriet, ik ben wit en gebogen door zelfverwijt, dit is veel verschrikkelijker, want voor verdriet is troost, voor te laat berouw niet.”

Na een poosje hervatte hij aldus:

„Uw echtgenoot heeft mij met de grootste wel-willendheid bij mijn komst op mijn ooms kantoor voortgeholpen; gedurende de typhus van mijn oom heeft de heer Aardens met inspanning van al zijn krachten gewerkt en . . . u weet het overige. — U weet evenwel niet, hoe ik mijn oom smeekte de justitie niet in de zaak van het tekort in kas te moeien; de oude man was onvermurwbaar en” . . . de spreker moest een geruimen tijd wachten eer hij voort kon gaan, „en ik was een lafaard! ik durfde den strengen ouden man niet bekennen, wie de schuldige was.”

Weder verliep een geruime poos, waarin men alleen het diepe zuchten van den heer Goovaarts hoorde. Hij hervatte zijn verhaal. „Gedurende ooms ziekte had ik een lieve, jonge dame leeren kennen, en wenschte haar eenmaal mijn vrouw te heeten, doch wist, dat haar vader nooit zijn dochter zou geven aan iemand, die de kleinste schuld gemaakt had; en ik had ver-

scheidene schulden. Het zou mij te ver afvoeren u de aanleiding daartoe te vertellen of uit te leggen, ik besloot een som uit de kas te leenen; te leenen, werkelijk anders niet, mevrouw! en dan alles betaald hebbende, geen schulden meer te maken en eenmaal de gelukkige echtgenoot van Jeanne D. te worden."

„Ik kreeg haar hand, ik was echter schuldig, niet in eigen oog maar wel in Gods oog; en toen na den avond, waarop ik oom gesmeekt had toch geen rechtsingang te vragen tegen den boekhouder, deze den volgenden morgen op het kantoor kwam en mij plechtig onder vier oogen vroeg: „Helder mij toch op, Goovaerts, hoe die som uit de kas verdwenen kan zijn; daar ik alleen de sleutels bewaarde, behalve eens, toen ik ze u enkele oogenblikken gaf om een grootboek te halen, waarin ik voor eenen toen tegenwoordig zijnden Franschen koopman iets moest naslaan; hebt ge mogelijk de brandkasten ook open gelaten?" vroeg Aardens mij, „of . . .” Hij voegde er niets bij, maar zag mij zwijgend en diep droevig aan; ik sloeg mijn oogen neer, doch antwoordde niet. Aardens vouwde zijn handen, hief zijn oog op en zei met een van ontroering bevende stem: „God zal mijn onschuld in deze zaak aan het licht brengen, hoe weet ik niet, maar daarvan ben ik zeker."

Weder was er een stilzwijgen.

„Mijn oom trad binnen en gelastte hem naar huis terug te keeren en ik heb hem nooit weer gezien.

Gisteren morgen zat hij als verjongd tegenover mij,

hoewel ik niet begreep hoe een knaap zoozeer op een volwassen man kon gelijken, maar het noemen van uws zoons naam, Mevrouw, deed mij bijna mijn bezinning verliezen."

Na enkele oogenblikken ging Alberts vader voort: „Mijn oom heeft zijn boekhouder slechts 8 maanden overleefd; hij liet mij erfgenaam van zijn zaak en, behalve enkele legaten en lijfrenten, ook van zijn vermogen. Ik trad in het huwelijk en scheen gelukkig; mijn dierbare, zachtzinnige vrouw heeft nooit iets van mijn misstap geweten; zij was echter teer van gestel en stierf kort na de geboorte van ons tweede kindje, dat haar enkele dagen overleefde."

„Na den dood mijner echtgenootte werd ik meer dan ooit door berouw gepijnigd; nu pas beseffende wat het voor u moest geweest zijn een zoo voorbeeldigen echtgenoot te verliezen; en ik deed moeite om zijdelings te vernemen waarheen u gegaan waart; die moeite bleek vergeefs; rechtstreeks door middel van den burgerlijken stand navraag naar u te doen, durfde ik niet; zoo sleepte ik nu ruim 12 jaar mijn bestaan voort; door velen benijd en altijd gekweld door naberouw."

„En nu, Mevrouw, na u alles verhaald te hebben van vroeger, sta mij nog toe u te spreken van wat mijn plannen reeds jaren geweest zijn, als ik u of uw kind mocht ontdekken. U schenk ik het halve aandeel in het kantoor, en stel u de ongelukkige som, die *mij* uit de ongelegenheid hielp en *uw zoo achtenswaardigen*

man in het ongeluk bracht, met al de daarop verschenen interest ter hand; niet als een afbetaling voor die nooit te delgen schuld, o, neen! maar als een boete voor gedaan onrecht. Laat uw zoon, als hij lust in den handel of in de studie heeft, op mijn kosten leeren, en veroorloof mij openlijk in de nieuwspapieren te verklaren, dat na jaren gebleken is, hoe de heer Frank Aardens in 18... valschelijk beschuldigd werd en een ander aansprakelijk was voor het toen gebleken tekort in kas der firma Kerjans.

Mevrouw, u zwijgt? — Kan het zijn, spaar mij de schande van mijn naam te noemen of liever spaar die schande niet mij, maar mijn kind, mijn eenigst kind! — Indien u na jaren mij kunt vergeven, ik zeg niet kunt vergeten, wat ik misdeed, dan zal ik misschien met een gerust geweten ten grave dalen.” —

De heer Goovaarts zat zwijgend te wachten wat mevrouw Aardens zou zeggen. Eindelijk sprak zij: „Laat mij u op dit oogenblik bij deze mededeelingen, die mij overstelpen, alleen mogen zeggen: nooit zal uw geweten tot rust komen, voor u God den Heer uw kwaad hebt beleden en Hem om vergiffenis hebt gesmeekt; want menschen-vergiffenis stilt geen wroeging; neen, mijnheer! alleen het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt van alle zonden.”

„Laat mij enkele dagen tijd om na te denken, om biddend te overleggen met het oog op de mogelijke toekomst van mijn zoon, ook *mijn eenig kind*, wat ik *wel*, wat ik *niet* van uw edelmoedige aanbiedingen

mag aannemen: doch wat mij zelve betreft, ik verlang uw rijkdommen niet."

De heer Goovaarts begreep wel, voor heden althans, niet verder te moeten aanhouden en bedankte om een kop koffie te gebruiken, aangezien hij daaraan geen behoefte had en mevrouw geen moeite wilde veroorzaken. Hij vestigde nog eenmaal zijn blikken op het zoo welgelijkend portret van Franks vader en vertrok.

Een droeve ontdekking wachtte den man, toen hij een paar dagen later, na te R. orde op zijn zaken te hebben gesteld, een poosje met den jongen Albert op het land vertoefde. Op een namiddag verhaalde Albert zijn vader de geschiedenis van het tennisspel en hoe hij Frank had beleedigd. De knaap, te jong om de zielesmart te verstaan, die zijn vader deed uitroepen: „En heb *jij, jij mijn zoon*, dien edelen Frank, dien zoon van Aardens, den boekhouder, zoo gegriefd, zoo gehoond; o, dat ik dit ook nog beleven moet! Het is ontzettend, bijna ondraaglijk; en die edele vrouw zeide mij niets daarvan, hoe is dit mogelijk? Het is bovennatuurlijk, ja, gewis bovennatuurlijk!"

Mevrouw Aardens ontving, evenals Frank, een langen brief van Alberts vader, waarin deze op verschillende manier, maar toch aan beiden vergiffenis vroeg voor de booze woorden van zijn zoontje en beiden vroeg Albert, die ook zelf daarover op order zijns vaders geschreven had, vergiffenis te willen schenken.

Albert kreeg vrij spoedig een vriendelijken brief van mevrouw en een echten jongensbrief van Frank; terwijl

Alberts vader vernam, hoe mevrouw in overleg met Franks voogd en den heer Leegang gaarne met den heer Goovaarts in nader overleg wilde treden betreffende Franks verdere opleiding voor den handel, waarin de jongen altijd zin had gehad en waarvoor hij aanscheen te bezitten; terwijl zij tevens haar dank betuigde voor de vele advertentiën waarin de volkomen onschuld van haar man werd bekend gemaakt.

Dat Frank na de vacantie dezelfde opgeruimde, vriendelijke jongen was van voorheen en al zijn tegenwoordige en vroegere schoolkameraads hem dubbel hoogachtten en zich over zijn goede vooruitzichten verheugden, zullen alle rechtgeearde lezers best kunnen begrijpen; en mogen zij, gelijk Frank, ook leeren in Gods kracht hun driften te bestrijden en voorgelicht door hun moeder, steeds den naam van hun overleden of nog levenden vader hoog in eere te houden.

